

TYTUŁ: Tajemniczy ogród
AUTOR: Frances Burnett (1849-1924) **TYP UTWORU:** powieść **PIERWSZA PUBLIKACJA:** 1911 r.
TYTUŁ: Tajemniczy ogród to zapomniany, zamknięty od 10 lat i otoczony murem zakątek wielkiego parku otaczającego posiadłość wujka Mary, Archibalda Cravena. Mimo zaniedbania i braku opieki, wciąż rosną w nim róże i inne wrażliwe, wymagające pielęgnacji kwiaty. Natura pokazuje swoją siłę, wystarczy odrobina starań, by rozkwitła pełnym blaskiem. Widoczne jest tu porównanie do sytuacji Mary – dziecka zaniedbanego pod względem rozwoju psychicznego i społecznego, które jednak, przy odrobinie poświęconej mu uwagi, potrafi zmienić się w osobę pełną radości życia.

TREŚĆ: Główną bohaterką powieści jest Mary Lennox, która przyszła na świat w Indiach. Jej ojciec był wysokim urzędnikiem administracji kolonialnej, matka zajmowała się głównie życiem towarzyskim: balami i spotkaniami. Wychowywanie córeczki pozostawiali hinduskiej niańce Ayah. Pozbawiona rodzicielskiej opieki Mary terroryzowała służbę, była dzieckiem chorowitym, niegrzecznym i nieemiłym. Gdy miała dziesięć lat, jej rodzice zmarli podczas epidemii cholery. Opiekę nad nią przejął wuj Archibald Craven. Dziewczynka pojechała do Anglii, do położonej na wrzosowiskach posiadłości wuja. Jednak i tu wydaje się być pozostawiona sama sobie – wuj w domu nie mieszka, a gospodyni od razu oznajmia, że nie ma obowiązku zajmowania się nią, poza zaspokajaniem podstawowych potrzeb.

Niepotrafiąca nawiązać właściwych kontaktów z otoczeniem Mary początkowo w dalszym ciągu jest niemiała w stosunku do służby wuja, lekceważąc ich i usiłując wymóc takie traktowanie siebie, do jakiego przywykła w Indiach. Jej stosunek zaczyna się zmieniać pod wpływem prostodusznej, sympatycznej i

współczującej Mary młodej służącej Marty, która, sama mając liczne rodzeństwo, potrafi zrozumieć potrzeby dziecka. Dużą rolę odgrywa też budzenie się zainteresowania przyrodą i ruch na świeżym powietrzu w wielkim ogrodzie otaczającym pałac Cravena. Mary spotyka tam ogrodnika Bena Weatherstaffa, ponurego milczka, w którym czuje pokrewną duszę.

Pałacowe tereny kryją tajemnicę – otoczony wysokim murem, zamknięty ogród. Mary przypadkowo odnajduje do niego klucz, obserwując małego ptaszka z czerwonym brzuskiem (w oryginalne robin – rudzik, w przekładzie Jadwigi Włodarkiewiczowej i niektórych innych polskich opracowaniach, w tym w tłumaczeniu filmu Tajemniczy ogród Agnieszki Holland – gil). Ten skryty przed ludźmi zakątek zaczyna uważać za swoje królestwo. Ale tajemnicę kryje też wielki dom – dziewczynka słyszy w nocy czyjś płacz, a domownicy zbywają jej dociekania.

Mary poznaje Dicka Sowerby'ego, młodszego brata Marty – prostolinijnego, sympatycznego chłopca, opiekującego się porzuconymi i zranionymi dzikimi zwierzętami. Spokojny Dick, także zainteresowany przyrodą i mający dar osławiania zwierząt, staje się dla Mary wzorem do naśladowania. Prowadzi go do tajemniczego ogrodu i pokazuje, jak starała się pomóc budzącym się właśnie do życia roślinom.

Pewnej nocy Mary znów słyszy czyjś płacz. Tym razem nie daje za wygraną i odszukuje miejsce, z którego dochodzi płacz. Odnajduje rozhisteryzowanego chłopca i daremnie starających się go uspokoić służących. Colin Craven, syn jej wuja, jest nieruszającym się z łóżka, wydelikacowanym hipochondrykiem, przez całe otoczenie utwierdzanym w przekonaniu o swojej słabości i chorobie. Dzieci zaprzyjaźniają się, Mary często odwiedza Colina.

Pewnego dnia odnajduje go w stanie hysterii. Roztęszczona i ona daje popis swoich możliwości. Jej reakcja – burzliwa kłótnia z chłopcem – daje efekt lepszy niż delikatność dorosłych. Colin jest przekonany, że rośnie mu garb. Stanowcze zapewnienie Mary, że nic takiego nie widzi, uspokaja go.

Mary, pomna własnych doświadczeń, przekonuje Colina, by i on skorzystał z dobroczynnej mocy natury. Dzieci we trójkę odprawiają w tajemniczym ogrodzie wymyślone przez siebie rytuały, mające pomóc wyzdrowieć niepotrafiącemu chodzić Colinowi. Podczas jednego z takich seansów przylapuje ich ogrodnik Ben, przedostający się przez mur po drabinie. Rozmowa z młodym paniczem powoduje, że i on przylacza się do „spisku”. Okazuje się też, że tajemniczy ogród był ulubionym miejscem matki Colina i został zamknięty przez rozpaczającego po jej śmierci męża, a Ben mimo decyzji swego chlebodawcy stara się dbać o porastające go różane krzewy.

Podróżujący po Europie pan Craven dostaje list od pani Sowerby z prośbą o powrót do domu. Ulega mu i trafia akurat na moment, w którym jego chory, słaby syn, dziecko, do którego nie chciał się przywiązywać, by nie przeżyć jego przewidywanej utraty tak, jak śmierci żony, staje na nogi i idzie ku niemu. Dzięki mocy natury udaje się uzdrowić bohaterów książki i przywrócić rodzinne więzi.

STRESZCZENIE SZCZEGÓŁOWE: Główną bohaterką powieści jest Mary Lennox, która miała opinię najbardziej samolubnego i niesympatycznego dziecka jakie przyszło na świat. Urodziła się w Indiach. Jej ojciec był urzędnikiem kolonialnym, a matka zajmowała się jedynie sobą i życiem towarzyskim. Nie chciała mieć dziecka, więc gdy urodziła się Mary, jej opieką w całości zajęły się niańki, a szczególnie Hinduska o imieniu Ayah. Młodziutka Mary gardziła

służbą i źle ją traktowała, niejednokrotnie rzucając się z pięściami, gdy coś jej nie pasowało. Była dzieckiem rozpieszczonym i pozbawionym zainteresowania rodziców.

Do miasta dotarła epidemia cholery i rodzice Mary zmarli. Dziecko zostało samo w domu, gdzie odnalazł je pewien oficer, który był kolegą pana Lennox. Mary została zanieśiona do domu pastora Crawforda. Jego dzieci jednak, dokuczały dziewczynce. Mary również nie lubiła swoich nowych opiekunów i ich dzieci. I tak zresztą planowano ją wysłać do jej żyjących krewnych.

Mary została wysłana do Misselthwaite w Anglii do swojego stryja Archibalda Cravena. Był on wdowcem, który był zrozpaczony po śmierci żony, która zmarła 10 lat wcześniej. Aby rozdrapywać starych ran nakazał zamknąć ogromny i piękny ogród, którym zajmowała się żona. Liljas zginęła bowiem od uderzenia konarem w ogrodzie.

Gdy Mary trafiła do położonej na wrzosowiskach posiadłości wuja, nie znalazła tam ciepłego domowego ogniska. Tutaj podobnie jak w Indiach zajmowała się nią jedynie służba. Ponadto gospodyni oznajmiła, że nie będzie spełniać zachcianek dziewczynki poza zaspokojeniem jej podstawowych potrzeb. Zachowanie Mary wobec służby było takie samo jak w Indiach. Dziewczynka nie potrafiła nawiązywać z ludźmi głębszych relacji. Dopiero kontakt z młodą i sympatyczną służącą - Martą, zaczął zmieniać jej podejście. Marta miała liczne rodzeństwo, przez co dobrze rozumiała potrzeby dzieci. Ponadto ogromny wpływ na Mary miała otaczająca posiadłość Cravena przyroda. Panna Lennox zakochała się w tajemniczym ogrodzie i spędzała dużo czasu na świeżym powietrzu.

Poznała tam ogrodnika Bena Weatherstaffa, który w tajemnicy przed właścicielem doglądał ogrodu. Dziewczynka

poczuła w Benie pokrewną duszę. Ogród był otoczony wysokim murem, a brama była zamknięta na klucz. Mary znalazła ów klucz przez przypadek, obserwując gila. Ogród stał się jej królestwem.

Posiadłość wuja również kryła jakiś sekret. Pewnej nocy Mary usłyszała czyjeś krzyki. Gdy próbowała się dowiedzieć co to było, służba zbywała jej dociekania.

Mary Lennox poznała też brata Marty, Dicka Sowerby'ego, który był prostolinijnym chłopcem opiekującym się rannymi zwierzętami. Miał on niezwykłą zdolność do osławiania zwierząt, które w ogóle się go nie bały. Tak jak Mary, kochał on przyrodę i stał się dla Mary wzorem do naśladowania. Mary zaprowadziła go do ogrodu i pokazała mu jak opiekuje się roślinami.

Pewnej nocy Mary ponownie usłyszała czyjeś krzyki. Tym razem postanowiła wyjaśnić co się dzieje i dotarła do źródła. Zobaczyła leżącego w łóżku rozhisteryzowanego chłopca i próbującą go uspokoić służbę. Wyrwana ze snu Mary nie cackała się z nim i zaczęła na niego wrzeszczeć. Ku zaskoczeniu służby, chłopak się uspokoił. Okazało się, że był to syn jej wuja - Colin Craven. Chłopak nie mógł chodzić i całe dnie leżał w łóżku. Był też hipochondrykiem. W nocy wrzeszczał, bo myślał, że wyrasta mu garb na plecach.

Mimo burzliwego początku, kuzynostwo zaprzyjaźniło się, a Mary zaczęła zabierać Colina do ogrodu. Twierdziła, że tajemnicza moc natury pozwoli mu powrócić do zdrowia. Dzieci we trójkę chodziły do ogrodu, gdzie odprawiały tajemnicze rytuały.

Archibald Craven podróżował wtedy po Europie - w taki sposób uciekał przed bólem po stracie żony. Niestety zaniedbywał w ten sposób syna Colina. Stało się coś dziwnego, gdyż miał wrażenie że we śnie usłyszał głos zmarłej żony, Liljas, która poprosiła go o powrót

do domu. Ponadto otrzymał on list od pani Susan Sowerby, matki Marty i Dicka, która zasugerowała mu żeby wrócił do domu, że będzie tam szczęśliwy i że tego życzyłaby sobie jego żona.

Pan Craven tak też uczynił i powrócił do Misselthwaite. W domu nie było Colina, więc poszedł do ogrodu, gdzie usłyszał tupot chłopięcych stóp i śmiechy. Gdy odwrócił się, przez furtkę wbiegł wesoły Colin i wpadł ojcowi prosto w ramiona. Dużo ćwiczeń i przebywanie na świeżym powietrzu przywróciły chłopca do zdrowia.

Siły natury sprawiły, że odnowiona zastała ich rodzinna wieź. Wcześniej Archibald nie chciał nawiązać głębszych więzi z synem w obawie, że go straci, tak jak stracił żonę.

Pobyt Mary w posiadłości wuja całkowicie ją odmienił. Ze złego i samolubnego dziecka zmieniła się w empatyczną i wesołą dziewczynę. Dużo czasu spędzanego na świeżym powietrzu uwrażliwiły ją na otaczający świat. To pod jej wpływem, Colin zapragnął powrócić do zdrowia i spędzał dużo czasu w ogrodzie.

CHARAKTERYSTYKA MARY LENNOX

Mary Lennox jest główną bohaterką powieści Frances Hodgson Burnett: „Tajemniczy ogród”. Urodziła się w Indiach, gdzie jej ojciec był urzędnikiem administracji kolonialnej, a matka, znana ze swej urody, zajmowała się wyłącznie sobą i spędzała czas na spotkaniach towarzyskich. Rodzice nie mieli czasu dla Mary i tuż po jej narodzinach oddali ją na wychowanie hinduskiej niani, Ayah.

Mary była chorowitym, niezdolnym i brzydkim niemowlęciem. Szybko przekonała się, że za pomocą krzyku może egzekwować swoje żądania, a liczna służba była jej posłuszna, starając się, aby dziewczynka nie niepokoiła swojej matki. To sprawiło, że Mary wyrosła na dziecko despotyczne, samolubne, budzące powszechną niechęć. Nie

potrafiła samodzielnie się ubrać, ponieważ wszystkim zajmowała się Ayah. Z rodzicami nie łączyła ją bliska więź, a służbę traktowała pogardliwie i wyniośle. Musiała samodzielnie nauczyć się pisać i czytać, ponieważ wszystkie nauczycielki porzucały posadę, zniechęcone jej kapryсами i wybuchami złości.

W wieku niespełna dziewięciu lat Mary została sierotą. Jej rodzice zmarli w czasie epidemii cholery, co przyjęła z dużą obojętnością, bardziej martwiąc się o to, jacy ludzie zajmą się nią. Opiekunem dziewczynki został pan Archibald Craven, mieszkający w Anglii. W chwili wyjazdu z Indii Mary Lennox miała opinię najbardziej niesympatycznego dziecka, jakie kiedykolwiek widziano. Była szczupłą i wątłą, a upalne powietrze sprawiało, że zawsze czuła się zmęczona, na nic nie miała ochoty i często chorowała. Miała drobną i szczupłą twarz, rzadkie, jasne włosy o żółtawym odcieniu i żółtawy odcień skóry. Jej twarz miała wiecznie skwaszony i obojętny wyraz.

Po przyjeździe do Misselthwaite Mary czuła się samotna i zagubiona. Wuj nie interesował się nią, choć starał się zapewnić jej odpowiednie warunki do życia. Jej monotonne do tej pory życie zmieniło się radykalnie. Pozbawiona licznej służby, musiała nauczyć się samodzielności i otwartości wobec ludzi. Nie mając towarzyszy zabaw, większość czasu spędzała, zwiedzając liczne ogrody. Pobyt na świeżym powietrzu odmienił ją. Jej cera zaróżowiła się, włosy odzyskały blask i puszystość, a smutne i zmęczone oczy nabrały blasku. Odzyskała apetyt i szybko przybrała na wadze.

Zmieniła również swoje podejście do ludzi i uświadomiła sobie, że jest zdolna do okazywania sympatii i nie może innych traktować wyniośle. Szczere polubiła starego Bena i Marthę, z radością słuchając jej wesołych opowieści o licznych rodzeństwie. Stopniowo przestaje być egoistką i

uczy się okazywać uczucia, choć początkowo czyni to nieumiejętnie. Zaintrygowana tajemnicą zapomnianego od lat ogrodu, odnajduje go i postanawia przywrócić mu dawne piękno. Nie boi się ciężkiej pracy i samodzielnie wyrwa chwasty, umożliwiając kiełkowanie kwiatom. Jest wrażliwa na piękno świata i łagodna wobec zwierząt. Zaprzyjaźnia się z Dickiem, którego podziwia i ceni. Z czasem staje się dziewczynką radosną, życzliwą i współczującą. Z całego serca pragnie pomóc Colinowi, aby podobnie jak ona, odzyskał zdrowie i siły.

Pobyt w Misselthwaite zmienia nie tylko wygląd i usposobienie Mary, ale także sposób, w jaki do tej pory postrzegała świat. Dziewczynka przestaje skupiać się wyłącznie na sobie i zaczyna dostrzegać innych ludzi. Potrafi okazać wdzięczność, litość, rozumie, że dorosłym należy się szacunek. Otwarcie potępia zachowanie Colina, uważając, że nie powinien być wyniosłym wobec doktora Cravena. Ma świadomość, że kiedyś zachowywała się podobnie jak on, lecz przez to nikt jej nie lubił. Potrafi być uparta i zbuntowana, ale z czasem zauważa potrzeby innych ludzi.

Mary Lennox jest postacią pozytywną, choć początkowo wzbudza niechęć swoim samolubnym i kapryśnym zachowaniem. Pod wpływem zmian, jakiej zaszły w jej sposobie bycia i charakterze, staje się postacią, wzbudzającą szczerą sympatię.

DICK SOWERBY – CHARAKTERYSTYKA

Dick Sowerby jest młodszym bratem Marthy i najbliższym przyjacielem Mary Lennox. Mieszka wraz z matką i rodzeństwem w niewielkiej i skromnej chatce na skraju wrzosowiska. Ma dwanaście lat i wzbudza sympatię ludzi swoją zabawną i miłą powierzchownością. Ma rude włosy, zadarty nos, zarumienione policzki i okrągłe, bardzo niebieskie

oczy. Jest ubrany schludnie, choć skromnie, co świadczy o ubóstwie jego rodziny.

Dick jest chłopcem szczerym, wesołym, rezerwowym i lojalnym. Potrafi dochować powierzone sobie tajemnice. Jest pracowity i obowiązkowy. Chętnie pomaga Mary w ogrodzie, choć musi wstawać wcześniej rano i ma długą drogę do przebycia. Nie zaniedbuje również swoich domowych obowiązków i zajmuje się ogródkiem warzywnym swojej matki. W okolicy wszyscy go znają i lubią, gdyż z łatwością zjednuje sobie sympatię innych. Jest wrażliwy na otaczającą przyrodę, dba o rośliny i zwierzęta. Przygarnia porzucone zwierzęta i opiekuje się nimi. Zamiłowanie dla świata przyrody sprawia, że doskonale zna zwyczaje zwierząt, nazwy roślin i sposób ich pielęgnacji. Każdemu okazuje swoją troskliwość i dobroduszość. Mary i Colin wierzą, że Dick potrafi rozmawiać ze zwierzętami i podziwiał go. Chłopiec szanuje dorosłych i szczerą miłością darzy swoją matkę, której może zwierzyć się ze wszystkiego. Jest wyrozumiały i cierpliwy, zawsze kierując się dobrem ludzi.

Dick Sowerby jest postacią pozytywną i wzbudzającą sympatię czytelnika. Na szczególne uznanie zasługuje dzięki swojemu podejściu do świata – jest wnikliwym obserwatorem i szanuje wszystkie żywe istoty.

COLIN CRAVEN – CHARAKTERYSTYKA

Colin Craven jest jedynym synem pana Archibalda Cravena i kuzynem Mary Lennox. Ma dziesięć lat i większość swego życia spędził, leżąc w łóżku. Jest dzieckiem ładnym, o jasnych, gęstych włosach i dużych, szarych, smutnych oczach, przystońniętych długimi rzęsami. Jego twarz jest drobna, o ostrych rysach i skórze koloru kości słoniowej. Jest wysoki jak na swój wiek, bardzo chudy i słaby.

Colin jest chłopcem kapryśnym, chimerycznym i

nerwowym. Od dnia, w którym przyszedł na świat, wszyscy sądzili, że wkrótce umrze. Często chorował, a wszelkie zburzenie sprawiało, że miał ataki wściekłości, które pogarszały stan jego zdrowia. Z biegiem lat stał się hipochondrykiem, doskonale znającym się na licznych chorobach i użalającym się nad sobą. Nie tolerował żadnego sprzeciwu, a wszyscy musieli być mu posłuszni. Stronił od ludzi, nie lubił ich spojrzeń i litości. Przypadkowo dowiedział się, że grozi mu kalektwo i od tego czasu żył w panicznym lęku, że będzie garbaty.

Do chwili spotkania z Mary, Colin był chłopcem nieszczęśliwym, samotnym, egoistycznym i rozpieszczonym. Miał świadomość, że ojciec nie kocha go i unika jego widoku. Dorastał, otoczony służbą i dobrobytem, lecz piękne zabawki nie potrafiły zastąpić miłości. Nieliczne osoby, które mogły wchodzić do jego pokoju, z trudem znosiły jego napady wściekłości i bały się go. Colin nie wzbudzał ich sympatii, traktował dorosłych wyniośle i zdawał sobie sprawę, że nikt nie może mu się sprzeciwić. Często sprawiał wrażenie, że szczeni się swoją chorobą, a o śmierci mówił z obojętnością. Nienawidził matki, myśląc, że odebrała mu miłość ojca, który obwinił go za jej śmierć. Bał się styczności ze światem, świeżym powietrzem i innymi ludźmi. Większość czasu spędzał na czytaniu książek, dzięki czemu miał ogromną wiedzę i był niezwykle inteligentny. Był dumny i wyniosły, a Mary nazywała go „małym radcą”.

Pojawienie się Mary w życiu Colina okazało się dla niego dobroczynne. Chętniej opuszczał łóżko i częściej się uśmiechał. To właśnie ona uświadomiła mu, że jego choroba jest zwykłą histerią i jeśli będzie przebywał na świeżym powietrzu, to wkrótce odzyska zdrowie i siłę. Colin uwiertzył w magiczną moc ogrodu i odzyskał wiarę w to, że będzie żył. Już pierwszego dnia pobytu

w tajemniczym ogrodzie stanął o własnych siłach. Postanowił wyzdrowieć, aby odzyskać miłość ojca. Wykazał się ogromnym uporem i konsekwentnie ćwiczył, dzięki czemu jego osłabione ciągłym leżeniem nogi, stały się silne. Walkę ze swoją ułomnością potraktował jako swoiste doświadczenie naukowe, wierząc, że pozytywne myślenie i wsparcie przyjaciół uczyni do takim, jak inni chłopcy w jego wieku.

Colin osiągnął swój cel. Po kilku miesiącach stał się zdrowym, silnym i radosnym chłopcem o wesołych oczach i zarumienionych policzkach. Zyskał oddanych sobie przyjaciół, pokochał świat i odzyskał miłość ojca.

Colin Craven jest postacią pozytywną i wzbudzającą sympatię. Dzięki pomocy Mary i Dicka, a także przekonaniu o czarach, przestał być nieszczęśliwym i smutnym chłopcem i stał się osobą wrażliwą, pełną radości i życiowej energii.

ARCHIBALD CRAVEN

Archibald Craven jest ojcem Colina i wujem Mary Lennox. Jest to mężczyzna bogaty, w średnim wieku, o ciemnych włosach, przyprószonej siwizną, pięknej, lecz bardzo smutnej twarzy i nieco przygarbionych plecach. Cieszy się szacunkiem i sympatią ludzi, choć najczęściej postrzegany jest jako dziwak o melancholijnym usposobieniu.

W młodości był zgrzyliwy i samotny. Upragnione szczęście znalazł u boki żony, która kochała go szczerze. Obdarzył ją bezgraniczną miłością i uwielbieniem, starając się spełniać każde jej marzenie. Po jej tragicznej śmierci, z którą przez wiele lat nie potrafił pogodzić się, popadł w stan odrętwienia i nie potrafił ukoić swego cierpienia. Widok jedynego syna, który patrzył na niego smutnymi i udręczonymi oczami matki, przypominał mu utracone szczęście i potęgował jego ból. Sposobem na ucieczkę przed smutkiem, stały się dla pana Cravena podróże. Przez większą część roku

przebywał poza domem, nie starając się zbliżyć do dziecka, któremu zapewniał wszystko oprócz miłości. Stronił od ludzi, którzy nie rozumieli jego cierpienia i w takiej udręce przeżył dziesięć lat. Mary zaopiekował się z poczucia obowiązku wobec brata żony, ale doskonale zdawał sobie sprawę z tego, że nie jest właściwym dla dziewczynki opiekunem. Pomimo obojętności, dbał, aby Mary miała wszystko, czego zapagnie.

Po latach samoudręki Archibald Craven stopniowo odzyskał wewnętrzny spokój. Zaczął dostrzegać piękno otaczającego go świata i uświadomił sobie błędy, jakie popełnił, odrzucając jedyne dziecko. Obawiał się jednak, że może już być za późno, aby odbudować relacje z synem. Po powrocie do domu przekonał się, że Colin jest normalnym, zdrowym i pełnym radości chłopcem, którego może pokochać, nie obawiając się, że podobnie jak on będzie kaleką. Wzruszenie i szczęście sprawiło, że na twarzy mężczyzny pojawił się po raz pierwszy od lat uśmiech.

Archibald Craven jest postacią pozytywną, wzbudzającą sympatię i życzliwość.

Susan Sowerby

Susan Sowerby jest matką Dicka i Marthy. Mieszka w niewielkim domku na skraju wrocławskiej, wychowując liczną gromadkę dzieci. Jest kobietą w średnim wieku, o ładnej twarzy i łagodnym uśmiechu. Dla Mary i Colina staje się uosobieniem prawdziwej matki. Dzieci darzą ją zaufaniem i powierzają jej swoje tajemnice.

Susan Sowerby jest kobietą skromną, zapracowaną, prostoduszną i prostą. Wyróżnia się życiową mądrością, ciepłem i wyrozumiałością. Doskonale rozumie sytuację Mary i Colina i wie, że dzieci potrzebują miłości, dlatego też dwukrotnie zdobywa się na odwagę i umiejętnie stara się wpłynąć na pana Cravena. Wspiera dzieci,

przysyłając im jedzenie i mleko, choć sama musi wykarmić swoją rodzinę. Jest czuła, dobra i zawsze kieruje się głosem serca matki.

Martha Sowerby

Jest najstarszą córką Susan Sowerby. Pracuje w posiadłości pana Cravena jako osobista służąca pani Medlock, wspierając w ten sposób finansowo swoją rodzinę. Jest rumianą, pulchną i gadatliwą dziewczyną o szczerym sercu. Po przybyciu Mary do Misselthwaite, opiekuje się dziewczynką i pod jej wpływem Mary zmienia się oraz uczy się samodzielności. Wobec samotnej Mary jest życzliwa i cierpliwa, stara się jej pomagać i udziela jej wielu rad. Ma świadomość, że jest prosta i niewykształcona, lecz ma poczucie własnej godności. Szczerą miłością darzy matkę, która jest dla niej autorytetem.

Pani Medlock

Pani Medlock jest zaufaną gospodynią pana Cravena. Jest to kobieta w średnim wieku, tęga, o mocno czerwonych policzkach i czarnych oczach o przenikliwym spojrzeniu. W Misselthwaite zajmuje ważne stanowisko i surowo przestrzega dyscypliny. Jest obowiązkowa, zdystansowana i wymagająca. Wypełnia powierzone sobie obowiązki, lecz nie potrafi okazać jakiegokolwiek uczucia ani Colinowi, ani Mary. Zawsze też na pierwszym miejscu stawia posłuszeństwo panu Cravenowi, którego szanuje i poważa.

Ben Weatherstaff

Ben jest starszym mężczyzną o pomarszczonej, niesympatycznej twarzy, która łagodnieje na widok oswojonego rudzika. W Misselthwaite pracuje od lat i zajmuje się ogrodami. Ogromną sympatią darzy panią Craven i po jej śmierci każdego roku w tajemnicy przedostawał się do opuszczonego ogrodu, aby pielegnować jej ukochane róże. Jest człowiekiem samotnym,

zgorzkniałym i niechętnym do rozmów. Z czasem zaprzysiężną się z Mary, choć początkowo dziewczynka nie wzbudza jego zaufania i denerwuje go wścibskimi pytaniami. Jako jedyny ze służby poznaje tajemnicę dzieci i pomaga im w ogrodzie. Szczególnym uwielbieniem otacza Colina, dla którego gotów jest zrobić wszystko.

CZAS I MIEJSCE AKCJI

Akcja właściwa powieści Frances Hodgson Burnett rozgrywa się w przeciągu kilku miesięcy (od wczesnej wiosny do jesieni) pod koniec XIX wieku.

Miejszem akcji jest przede wszystkim posiadłość Misselthwaite Manor w hrabstwie Yorkshire w południowo-wschodniej Anglii, należąca do Archibalda Cravena. Akcja dwóch pierwszych rozdziałów „Tajemniczego ogrodu” rozgrywa się w Indiach, w domu rodziców Mary Lennox oraz w domu pastora Crawforda. Natomiast ostatni rozdział powieści przybliża podróż pana Cravena po Europie i rozgrywa się w Norwegii, Szwajcarii, dolinie Tyrolu oraz nad jeziorem Como. Fabuła dzieła obejmuje ponadto lata wcześniejsze – narodziny Mary i Colina, a także tragiczne wydarzenia w ogrodzie, które wydarzyły się przed dziesięcioma laty.

UNIWERSALIZM POWIEŚCI

Powieść Frances Hodgson Burnett: „Tajemniczy ogród” od lat cieszy się ogromną poczytnością wśród czytelników i zaliczana jest do kanonu klasyki literatury dziecięcej. Na niesłabnącą popularność utworu bez wątpienia wpływa jego ponadczasowa i uniwersalna wymowa.

Wzruszająca opowieść o losach Mary Lennox, osieroconej, samotnej i kapryśnej dziewczynki, porusza istotną problematykę wartości przyjaźni i miłości w życiu każdego człowieka. Autorka na zasadzie kontraktu zestawia trójkę małych bohaterów: Mary, Colina i Dicka. Zarówno Mary, jak i Colin, dorastali w domach dostatnich,

przepełnionych służbą, spełniającą każde ich żądanie. Byli jednak nieszczęśliwi i samotni, ponieważ pozbawiono ich towarzystwa rówieśników, a rodzice nie okazywali im miłości. Ojciec Mary był wiecznie zajęty pracą i swoimi chorobami, a matka nie interesowała się dziewczynką i wiodła życie towarzyskie, skupiając się wyłącznie na sobie. Mary była dzieckiem niechcianym, ukrywającym przed znajomymi.

Ojciec Colina nie potrafił obdarzyć go miłością, ponieważ winił go za śmierć matki, a widok wątłego, smutnego chłopca wzbudzał w nim strach, niechęć i przywoływał bolesne wspomnienia. Taki sposób wychowania, w którym zaspokajano wyłącznie materialne potrzeby dziecka, wpłynął niekorzystnie na charakter dzieci. Oboje byli samolubni, rozpieszczeni i przekonani o swej wyższości wobec innych ludzi. Ich przeciwieństwem jest Dick – chłopiec dorastający w licznej rodzinie, radości i matczynego ciepła. Jego dom rodzinny nie był zamożny, lecz była w nim miłość i prawdziwe szczęście. Dick wyrósł na chłopca szczerego, wrażliwego, godnego zaufania i szanującego dorosłych. Chętnie pomaga Mary w ogrodzie, wspiera Colina, nie ocenia swych przyjaciół i akceptuje ich takimi, jakimi są.

Różnice w wychowaniu Mary, Dicka i Colina uwidaczniają znaczenie rodziny w życiu każdego człowieka. Mary, najczęściej obserwująca z daleka rodziców i podziwiająca matkę, nie czuła się związana z nimi emocjonalnie. Ich śmierć przyjęła z obojętnością, bardziej przejmując się tym, czy ludzie, którzy zajmą się nią, będą spełniali jej kaprysy. Colin nienawidził zmarłej matki, ponieważ uważał, że odebrała mu miłość ojca. Czując, że ojciec nie kocha go, ponieważ jest chorowity i słaby. Pragnął jednak miłości pana Cravena i chciał, aby ojciec był z niego dumny. Dlatego też postanowił odzyskać zdrowie i stać się silnym

chłopcem, aby pewnego dnia stanąć o własnych siłach przed obliczem ojca, mówiąc, że teraz zasłużył na jego miłość. Dick, otoczony matczyną miłością, ufał matce i darzył ją szczerą miłością. To właśnie Susan Sowerby dla Mary i Colina stała się uosobieniem prawdziwej matki, takiej, o jakiej oboje marzyli. Na przykładzie trójki bohaterów Frances Hodgson Burnett podkreśla ważną rolę miłości rodzicielskiej i troskliwej opieki, która jest niezbędna dla prawidłowego rozwoju dziecka, kształtowania jego osobowości i charakteru. To przede wszystkim rodzice powinni uczyć dziecko miłości i radości życia. Mary i Colin, którzy nie zaznali rodzicielskiej troski, nie potrafili kochać innych ludzi, szanować ich, czuli się nieszczęśliwi i zagubieni. Potrzebę otoczenia dziecka miłością podkreśla wielokrotnie Susan Sowerby, starając się wpłynąć na pana Cravena i jego stosunek do syna oraz oddanej mu pod opiekę Mary. Ważną rolę w życiu każdego człowieka jest również obecność życzliwych mu ludzi. Mary nie potrafiła obdarzyć innych sympatią, ponieważ nie czuła nigdy takiej potrzeby. Wychowana została w przekonaniu, że służba jest kimś gorszym i stworzona została po to, aby spełniać jej zachcianki. Dopiero przyjazd do Anglii i szczerą sympatią Marthy zmieniła podejście dziewczynki do wielu spraw i sprawiła, że stała się otwarta i nauczyła się okazywać pozytywne emocje. Colin dorastał otoczony ludźmi, którzy tak naprawdę nie lubili go i traktowali go jak utrapienie. Spełniał jego żądania ze strachu przed kolejnymi atakami wściekłości. Stał się swoistym dziwadłem, traktującym innych z wyższością i przemawiającym do dorosłych wyniosłym tonem. Zmienił się pod wpływem Mary, która potrafiła szczerze i bez ogródek powiedzieć mu, że zachowuje się niewłaściwie.	Powieść podkreśla także znaczenie natury i jej dobroczynnego wpływu na zdrowie i uosobienie ludzi. W Indiach Mary czuła się zawsze zmęczona i nie lubiła przebywać poza domem. Jej skóra miała żółtawy odcień, oczy były pozbawione blasku, a dziewczynka często chorowała. W Anglii każdego dnia przebywała na świeżym powietrzu, biegając po ogrodzie i zajmując się pielęgnowaniem roślin. Ruch i zabawa wpłynęły pozytywnie na jej wygląd i zdrowie. Dziewczynka zaczęła także dostrzegać piękno otaczającego ją świata i stała się wrażliwa. Colin przez wiele lat żył w zamkniętym pokoju, unikając ludzi i styczności ze świeżym powietrzem. Kontakt z naturą sprawił, że odzyskał siłę i sprawność fizyczną. Natomiast Dick, będący swoistym dzieckiem natury, jest krzepki, zdrowy, silny i potrafi cieszyć się życiem. „Tajemniczy ogród” to również obraz społeczeństwa angielskiego i obyczajowości końca XX wieku. Autorka przybliżyła różnice klasowe, wprowadzając bohaterów należących do dwóch różnych warstw społecznych. Rodzina Mary i rodzina Colina to przedstawiciele zamożnej arystokracji. Dom pana Archibalda jest ogromny, ponury i pozbawiony ciepła. Jego przeciwieństwem jest skromna, niewielka chatka, stojąca na skraju wrzosowiska, w której mieszka liczna rodzina Sowerby. Żyją biednie, lecz ich dom jest wypelniony śmiechem, radością i miłością. Rodzeństwo Dicka nie ma pięknych zabawek ani drogich ubrań, ale jest otoczone matczyną troską i szczęśliwe. Dick i Mary mają wszystko, lecz brakuje im najważniejszego – miłości. Ważnym aspektem w powieści jest również symbolika tajemniczego ogrodu, w którym Mary i Colin odnajdują radość i uczą się, jak być szczęśliwymi, pełnymi energii dziećmi. Ogród, przywrócony do życia po latach zapomnienia, staje się swoistą metaforą	ludzkiego życia, w którym śmierć i życie, miłość i odrzucenie, radość i smutek przeplatają się ze sobą. To właśnie wieloaspektowość problematyki „Tajemniczego ogrodu” sprawia, że powieść zyskała wymiar uniwersalny i ponadczasowy. PLAN WYDARZEŃ 1. Życie Mary Lennox w Indiach. 2. Śmierć rodziców Mary. 3. Podróż do Misselthwaite. 4. Pierwszy dzień w nowym domu. 5. Tajemnica ogrodu. 6. Spacer. 7. Spotkanie z rudzikiem. 8. Rozmowa z ogrodnikiem. 9. Historia małżeństwa pana Cravena. 10. Płacz w oddali. 11. Mary zwiedza dom. 12. Kolejna tajemnica. 13. Mary odnajduje klucz do ogrodu. 14. Prezent od pani Sowerby. 15. Rudzik wskazuje drogę do furtki. 16. W tajemniczym ogrodzie. 17. Mary poznaje Dicka. 18. Wspólna praca. 19. Rozmowa Mary z panem Cravenem. 20. Mary poznaje Colina. 21. Zmiany w życiu Colina. 22. Spotkanie w ogrodzie z Dickiem. 23. Upór Mary. 24. Kłótnia z Colinem. 25. Atak Colina. 26. Interwencja Mary. 27. Mary uchyla rąbek tajemnicy. 28. Rozmowa Mary i Dicka o Colinie. 29. Mary wyznaje Colinowi prawdę o ogrodzie.	30. Wizyta Dicka w pokoju Colina. 31. Plan dzieci. 32. Pierwsza wyprawa Colina do ogrodu. 33. Spotkanie z Benem Weatherstaffem. 34. Postanowienie Colina. 35. Wiara w czary ogrodu. 36. Pomoc pani Sowerby. 37. Zdziwienie doktora Cravena. 38. Wiosna w ogrodzie. 39. Wizyta pani Sowerby w ogrodzie. 40. Podróż pana Cravena. 41. Dziwny sen. 42. List od pani Sowerby. 43. Powrót do domu. 44. Spotkanie pana Cravena z synem. SYMBOLIKA OGRODU Ogród w powieści Frances Hodgson Burnett ogrywa istotną rolę w życiu głównych bohaterów i dla każdego z nich ma inne znaczenie. Jest to miejsce owiane tajemnicą i milczeniem od dziesięciu lat. Po tragicznej śmierci żony, pan Craven zamknął furtkę i zakopał klucz, zabraniając komukolwiek do niego wchodzić. Dla pana Cravena ogród jest symbolem szczęścia i bolesnych wspomnień. To właśnie w nim mężczyzna spędził najszczęśliwsze chwile swego życia, kiedy wraz z żoną spacerował po pięknych alejkach i odpoczywał na ławce w cieniu drzew. Po nieszczęśliwym wypadku, jaki wydarzył się w ukochanym ogrodzie żony, w wyniku którego zmarła, nie potrafił przebywać w tym miejscu i nie chciał, aby ktokolwiek tam wchodził. Zgodnie z jego wolą ogród miał być zapomniany i miał obumrzeć. Po wielu latach jednak to właśnie w ogrodzie, którego tak bardzo nienawidził, odnalazł powód do życia i pojechał do syna, uświadamiając sobie, że mając dziecko może	również czuć się szczęśliwym. Dla Mary Lennox ogród jest miejscem intrygującym i niemal bajkowym. Dziewczynka, zciekawiona zdawkowymi informacjami o tajemniczym ogrodzie, zamkniętym od dziesięciu lat, postanawia odnaleźć to miejsce. Początkowo kieruje się czystą ciekawością, a kiedy odnajduje klucz i ukrytą w gałęziach bluszczu furtkę, ogród staje się dla niej jej małym światem, miejscem, które należy tylko do niej i którym może się opiekować. Dzięki ogrodowi Mary staje się wrażliwa, zdrowa i zaczyna dostrzegać piękno świata. Nie obawia się ciężkiej pracy, a widok rozkwitających roślin cieszy ją. To właśnie tu dziewczynka odnajduje prawdziwe szczęście i przyjaciół, dzięki którym zmienia się z nieszczęśliwego, samotnego dziecka w wesolą i pełną energii oraz radości osobkę. Dla Colina Cravena tajemniczy ogród jest miejscem, w którym działają czary. Schorowany i rozpierzchny chłopiec, od lat leżący w łóżku i użalający się nad sobą i swoim losem, jest przekonany, że właśnie w ogrodzie odzyska siły i zdrowie. W rozkwitającym na wiosnę ogrodzie zaczyna dostrzegać urok świata, przed którym uciekał ze strachu przed chorobami. Tu odzyskuje wiarę w to, że będzie żył. Pobyt w tym magicznym miejscu sprawia, że Colin staje się silny, zdrowy i w niczym nie przypomina wątłego, słabego chłopca, jakim był przez blisko dziesięć lat. Dla Bena Weatherstaffa ogród jest miejscem, które pokochał równie mocno jak pani Craven i któremu pozostał wierny przez szereg lat. Od chwili śmierci kobiety, której był oddany całym sercem, starał się dotrzymać danego jej słowa i pomimo zakazu pana Cravena przedostawał się do ogrodu przez mur i pielęgnował róże. Symbolika ogrodu w powieści jest wieloznaczna i wielopłaszczyznowa, co
---	--	--	---	---

znacznie wzbogaca
wymowę dzieła. Ogród jest
miejscem, które
potwierdza istotną rolę
przyrody, jej
uzdrowicielskiej mocy i
dobroczynnego wpływu na
człowieka. Ci, którzy żyją w
zgodzie z naturą, tak jak
Dick, są zdrowi, silni i
radośni. Mary, która w
upalnych Indiach czuła się
zawsze zmęczona i
zniechęcona, oraz Colin,
dorastający w zamkniętym
pokoju dopiero pod
wpływem świeżego
powietrza i obcowania z
rozkwitającą na wiosnę
przyrodą, odzyskują
zdrowie, ładny wygląd i
radość życia. Również pan
Craven, dzięki spacerowi
nad jeziorem, odzyskuje
duchową równowagę i
budzi się z wieloletniego
odrętwienia. Natura,
poprzez przemianę
bohaterów dzięki
tajemniczemu ogrodowi,
ukazała swą siłę i moc
sprawczą.